

Disturbing Neighbors

רפואה שלמה דוד בן רחל

When can a neighbor complain about noises:

Noise from construction

Noise from children

Noise from loud music

Misfnafi In Mishnaic times, houses were grouped around courtyards. The following Mishnah discusses the rights of a courtyard resident to restrict commercial activities within his courtyard.

יכול למחות בידו — If a courtyard resident set up a store in the courtyard, וְאֵינִי יוֹכֵחַ לִישָׁן מִקוֹל — one of the other residents can block him by claiming, הַנִּכְנָסִין וּמִקוֹל הַיּוֹצֵאִין — “I cannot sleep due to the noise of [your customers] who go in and out of the courtyard.” אֲבָל עוֹשֶׂה כְּלִים יוֹצֵא וּמוֹכֵר בְּתוֹךְ הַשּׁוּק — But [a courtyard resident] may manufacture utensils in his home and go out and sell them in the marketplace, וְאֵינִי יוֹכֵחַ לִישָׁן מִקוֹל הַמַּטְיֵשׁ — and one cannot block him by claiming, וְאֵינִי יוֹכֵחַ לִישָׁן לֹא מִקוֹל הַפְּטִישׁ — “I cannot sleep due to the noise of the hammer,” וְלֹא מִקוֹל הַתִּינוּקוֹת — or “I cannot sleep due to the noise of the mill,” or “I cannot sleep due to the noise of the children.”^[29]

Gemara The Gemara assumes that the children mentioned at the end of the Mishnah are customers who enter the courtyard to purchase items there. This gives rise to the following problem:

מַאי שְׁנָא רִישָׁא וּמַאי שְׁנָא סִיפָא — What is the explanation for the difference between the first clause of the Mishnah, which states that one can protest the entry of customers into a courtyard, and the last clause, which states that one cannot?

Abaye offers an explanation:

אָמַר אַבְיִי — Abaye said: סִיפָא אֲתָאן לְחֵצֵר אַחֶרֶת — The latter clause refers to one who protests the presence of customers in another courtyard. One cannot block the entry of customers into a neighboring courtyard; he has this right only with regard to his own courtyard.

Rava objects to this explanation:

אָמַר לִיהִי רַבָּא — Rava said to [Abaye]: אִי הָכִי — If this is what the Mishnah means, לִיתֵּנִי — let it state explicitly: “It is permitted to open a store in another courtyard [i.e. one cannot block a business in a courtyard other than one’s own].” — ? —

Rava offers his own interpretation:

אֶלֶּא אָמַר רַבָּא — Rather, Rava said,

ומתקנת — **The latter clause refers to** one who seeks to prevent **school children** who live elsewhere from entering his courtyard to study Torah. **סיפא אֶתֵּאֵן לְתִינוּקוֹת שֶׁל בַּיִת רַבֵּן** — **And the Mishnah's ruling applies after Yehoshua ben Gamla's** ^[1] **ordinance**, which mandated the installation of teachers in every town. After the enactment of that decree, a courtyard resident could not protest the teaching of children in his courtyard.^[2]

The Gemara traces the development of our educational system, culminating with Yehoshua ben Gamla's ordinance:

בָּרַם זְכוּר אוֹתוֹ הָאִישׁ — **For Rav Yehudah said in the name of Rav:** דָּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב — **Indeed, that man is to be remembered** — namely, Yehoshua ben Gamla — in a favorable way, **שָׂאֵלְמָלָא הוּא נִשְׁתַּבַּח תּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל** — **for were it not for him, the Torah would have been forgotten by Israel.** שְׁבִתְחִלָּה מִי שֵׁישׁ לוֹ אָב מְלַמְדוֹ — **Originally, if a [child] had a father, [the father] would teach him Torah,** מִי תּוֹרָה — **Originally, if a [child] had a father, [the father] would teach him Torah,** מִי שְׂאֵין לוֹ אָב לֹא הָיָה לְמַד תּוֹרָה — **but one who did not have a father would not learn Torah.** מַאי דְרוּשׁ — **Which verse did they expound** as a source for this? „וְלַמְדֶתֶם אֹתָם” — **And you shall teach them** [the words of Torah] *to your children.*^[3] Since the word *them*, *them*, is written without a *vav*, the verse can be read: **וְלַמְדֶתֶם אֹתָם** — **and you yourselves shall teach** [Torah to] *your children*; i.e. the father himself must teach his child.

Since many children were not receiving an education, the Sages established a school system:

הִתְקִינוּ שִׂיהוּ מוֹשִׁיבֵין מְלַמְדֵי תִינוּקוֹת בִּירוּשָׁלַיִם — **[The Sages] enacted that teachers of children should be installed in Jerusalem,** so that any youth could go there and be taught Torah. מַאי דְרוּשׁ — **Which verse did they expound** as a source for this arrangement? „כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תּוֹרָה” — **For Torah shall go forth from Zion and the word of God from Jerusalem.**^[4]

But this measure did not solve the problem:

עַדְרֵין מִי שֵׁישׁ לוֹ אָב הָיָה מַעְלוֹ וּמְלַמְדוֹ — **Even so, if [a child] had a father, [the father] would take him up** to Jerusalem and have him taught there. מִי שְׂאֵין לוֹ אָב לֹא הָיָה עוֹלָה — **Whoever did not have a father would not go up** to Jerusalem and study.

Therefore, the school system was expanded:

הִתְקִינוּ שִׂיהוּ מוֹשִׁיבֵין בְּכָל פֶּלֶךְ וּפְלָךְ — **[The Sages] enacted that [local authorities] should install teachers in every province**, ^[5] **וּמִכְּנִיסִין אוֹתָן כְּבֵן ט"ז כְּבֵן י"ז** — **and they should bring in [youths] of ages sixteen or seventeen** who lacked an education to be taught by these teachers.

Even this measure, however, was not entirely effective:

מבעיט בו [Any student] whose teacher became angry with him — וּמִי שֶׁהָיָה רָבוּ בּוֹעֵס עָלָיו — would rebel against [the teacher] and leave.²⁹ The matter was not resolved satisfactorily — עַד שֶׁבָּא יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא וְתִיקַן — until Yehoshua ben Gamla came and enacted — שִׂיְהוּ מוֹשִׁיבִין מְלַמְדֵי תִינוּקוֹת — that [local authorities] should install teachers of children — בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל עִיר וְעִיר — in every district and town, — שֶׁשׁ בְּבֶן שֶׁבַע — and they should bring in [children] of ages six or seven to be taught by these teachers.⁷¹ With this ordinance, Yehoshua ben Gamla ensured that the Torah would not be forgotten by Israel.

Further teachings by Rav on the subject of education:

עַד שִׁית לֹא תִקְבִּיל⁸¹ — Rav said to Rav Shmuel bar Shilas: — מִכָּאן וְאֵילֶךְ קְבִיל — Until he reaches the age of six, do not accept a child as a student. — מִכָּאן וְאֵילֶךְ קְבִיל — From that age and up accept him, — וְאֶסְפִּי לִיהַ כְּתוּרָא — and stuff him with Torah knowledge even against his will, just as an ox is harnessed by force to its yoke.⁸² — וְאֶמַּר לִיהַ רַב לְרַב שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילָת — And Rav said to Rav Shmuel bar Shilas: — לֹא תִימַחֵי אֶלָּא בְּעַרְקָתָא דְּמַסְנָא — When you hit a child for disciplinary purposes, — לִינוּקָא — hit him with only a shoelace, i.e. hit him in such a way that he will not be injured.¹⁰⁰ — דְּקָאֵרִי — If he studies, he studies. — וְלֹא קָאֵרִי — And if he does not study, — לִיהַוִּי צְוֹתָא לְחַבְרִיהַ — let him remain in the company of his friends¹¹¹ and eventually he will pay attention to the lesson.

29. [The Gemara discusses what is meant by “the noise of the children.”]

The Mishnah’s distinction requires explanation. Why is it that “the noise of those who go in and out [of the courtyard]” is grounds for blocking a business, while “the noise of the hammer etc.” is not?

The explanation is possibly that one cannot protest “the noise of the hammer etc.” because it is made by a member of the courtyard. This is in contrast to “the noise of those going in and out [of the courtyard],” which is made by people who do not reside in the courtyard (based on *Rashi to 21a* [ר"ה סיפא](#), see *Tos. Yom Tov*; cf. *Meiri, S'ma Choshen Mishpat* 156:10).

1. Yehoshua ben Gamla was one of the high priests that served in the Second Temple (*Rashi*; cf. *Tosefos Yeshanim to Yevamos 61a*; see *Tosafos here*).

2. An apparent difficulty: Yehoshua ben Gamla ordained that a teacher should be installed in every town. He did not decree the installation of a teacher in every courtyard. So why does a courtyard resident not have the right to demand that the teacher be shifted from the courtyard to a synagogue or study hall in the same town, which is indeed better suited for the purpose?

The answer is that if a teacher would have to travel from his courtyard, he might be deterred from the teaching profession. Hence, in order to ensure the availability of teachers for the implementation of Yehoshua ben Gamla's ordinance, the law is that a teacher is not required to leave his courtyard (*Nimukei Yosef*).

3. *Deuteronomy 11:19*.

4. *Isaiah 2:3*. The environment of Jerusalem was particularly conducive to Torah study. When a person beheld the tremendous sanctity [of the Temple in Jerusalem] and the Kohanim engaged in the Divine service, he was inspired to direct his heart to the awe of God and the study of Torah (*Tosafos*).

5. A פֶּלֶךְ, *province*, consists of many מְדִינוֹת, [administrative] districts (*Rashi*).

6. A youth of this age is not submissive to his teacher. If the teacher is angry with him, he will leave (*Maharam*).

7. The exact age — six or seven — depended on the health of the child (*Tosafos כ"ה בבב*). [The *Mishnah in Pirkei Avos (5:25)*, which teaches that *five* is the age at which a child begins to study Scripture, means that a father introduces his son to Scripture at that age. A child does not begin intensive studies until he is at least six years old (*Tosefos HaRosh*, cited by *Shitah Mekubetzes*; *Ritva*; cf. *Tosafos*).]

When there was only one school in each province, children below the age of sixteen did not attend because it was often dangerous for them to travel to the nearest school. The establishment of schools in every town and district made it possible for even young children to attend (*Ritva, Maharsha*).

An alternative approach: Noise, from any source, is insufficient grounds for preventing a courtyard resident from engaging in a business. The Mishnah's statement that one may claim, "I cannot sleep due to the noise of those who go in and out [of the courtyard]," is not to be taken literally as a reference to noise, but as a reference to the inconvenience of people crowding the courtyard (*Ramban, Rashba, Ran, Nimukei Yosef*).

תוספות ד"ה וגרדי

(SUMMARY: Tosafot distinguishes a weaver from the owner of a mill.)

וא"ת ומאי שנא גרדי מבעל ריחים דתנן במתני' דאין יכול למחות בידו ולומר איני יכול לישן מקול הריחים ומקול הפטיש

Question: Why is a weaver different than the owner of a mill? Our Mishnah teaches that one cannot protest and say "I cannot sleep due to the noise of the mill or hammer"! but the gemara later says one can complain about the weaver?

וי"ל דמתני' בעושה לעצמו והכא בגרדי העושה לאחרים דאיכא נכנסין ויוצאין

Answer: Our Mishnah discusses one who does [with a mill or hammer] for himself. Here we discuss one who weaves for others, so people enter and leave.

וא"ת הא אמרי' בסמוך האי בר מבואה דאוקי ריחייא כו' דינא הוא דמעכב עליה משום דאמר ליה קא פסקת לחיותי

Question #1: It says below (21b) "if someone in the Mavoy set up a mill... he can stop him (another who wants to set one up), for he says "you infringe on my income!"

משמע דאי לאו משום דקא פסקת לחיותי היה יכול להעמיד שם הריחים אע"ג דעושה לאחרים

Inference: If not for infringing on his income, he would be able to set up a mill, even though he does (grinds) for others!

ולקמן נמי תניא עושה אדם חנות בצד חנותו של חבירו כו' דאף על גב דאיכא נכנסין ויוצאין טובא

Question #2: Also, a Beraita below (21b) says that one may set up a store next to another's store..., even though many enter and leave!

ודוחק לחלק דהתם כבר יש יוצאין ונכנסין לריחים הראשון או לחנות הראשון

Poor answer: We distinguish, and say that there, already people enter and leave due to the mill or store of the first [therefore it is permitted, if he does not infringe on the first's income].

וי"ל דהתם בחצר אחרת שרי

[Proper] Answer #1: There, we permit in another Chatzer.

א"נ מתני' נמי בעושה לאחרים ובריחים ובקול הפטיש אין נכנסין ויוצאין כל כך שנותנין לו פעם אחת וטוחן

Answer #2: Also our Mishnah discusses one who does for others. Regarding a mill and the noise of a hammer, people do not enter and leave so much, for they give to him once, and he grinds;

אבל בגרדי יש הרבה יוצאין ונכנסין שהרבה מביאין לו מטוה.

Regarding a weaver, many enter and leave, for many bring yarn to him.

Why is noise based off machinery permitted while people entering into the store is not allowed?

והקשו רבותינו הראשונים, מאי שנא הרישא של המשנה שיכול למחות מחמת "קול הנכנסים והיוצאים", מהסיפא של המשנה, שאינו יכול למחות מחמת "קול פטיש וריתים".

There are four answers:

ומצינו ארבעה דרכים ליישב סתירה זו :

A#1:

• **בתוספות** (כא, א; ד"ה גרדי) מבואר כי סוג ההפרעה הנגרם מהרעש שווה בשני המקרים, אלא **שבסיפא** ההיתר נובע מכך שמותר לאדם לעשות רעש **ברשותו**, ואין חברו יכול למחות בו. ואילו **ברישא** הרעש נעשה **בחצר המשותפת** לשניהם, ולכן יכול השותף למחות שלא ירעיש [ע"פ הסמ"ע (4) סי' קנו ס"ק י]. וכן נקט רבנו יואל המובא במרדכי.

Tosafot: its permitted since its being done in your property, where as in the case of Mishna it is a shared courtyard.

A#2:

• **הרשב"א** פירש כי **רעש אינו נחשב להיזק**, כמבואר בסיפא של המשנה, שאינו יכול למחות מחמת קול הפטיש. והטעם לזכות המחאה בדין של הרישא, אינו מחמת הרעש אלא בגלל ריבוי הדרך בחצר על ידי הנכנסים והיוצאים. והיינו שהימצאות האנשים בחצר היא הנזק, ולא הרעש.

וכתב דאפילו נעשה ברשות יכולין לעכב ולומר סבורין היינו לקבל ועכשיו אין לנו יכולין לקבל

Rashba: noise is not what is prohibited, rather it is because traffic that it causes. So the cause of prohibition is populating the area.

• **המאירי** (פירש שמותר לאדם לעשות בתוך ביתו כל שימוש הראוי, כשאינו לו אפשרות לעשות מלאכה זו במקום אחר, ואפילו אם נגרם רעש כתוצאה מכך. ולכן ברישא אינו יכול למחות על קול הפטיש, כי כן דרך בני אדם לעשות בתוך ביתם. אבל בסיפא, שאין דרך בני אדם למכור בביתם אלא בשוק, שפיר יכול חברו למחות בו מפני הרעש.

Meiri: one is allowed to do anything befitting in his property as long as he has no alternative. Even if it will cause noise. In the case which is prohibited is because selling is normally done in the market not in a residential area.

• **הרמב"ם** פירש את הסוגיא בדרך שונה, כמבואר בתוספת שבדבריו: "אבל אינם יכולים [בני החצר] למחות בידו ולומר לו אין אנו יכולים לישן מקול הפטיש או מקול הריחים, שהרי החזיק לעשות כן". ודייק המגיד משנה מדבריו, שרק אם כבר "החזיק" בעשיית רעש הפטיש והריחים, אי אפשר למחות בידו [ובגדר "החזיק", כתב הסמ"ע ס"ק יא] "דאינו חזקת גי שנים, אלא כל שניכר שעשה מלאכתו ושמע ולא מיחה בו, הוי חזקה". אך **אם בא בתחילה להרעיש** בקול זה, רשאי לעכב עליו, כי נזק זה לא עדיף מ"קול הנכנסים והיוצאים" [ולמד זאת הרמב"ם מלשון המשנה "חנות שבחצר", כלומר שכבר קיימת בחצר, ולא נאמר "מי שבקש לעשות חצר", כלשון המשנה הקודמת "לא יפתח אדם חנות של נחתומין"].

Rambam: In citing this Halacha, the Rambam (ibid.) seems to compare the "right" of anyone to set up school in the courtyard to the "right" of an artisan to stay put, even if the neighbors complain about the noise of his hammering, since he had been there for a while and they didn't protest.

וטעם החילוק בין "קול הנכנסים והיוצאים" [רישא], שאין בו "חזקה", ל"קול הפטיש והריחים" [סיפא] שיש בו חזקה, מבואר בדברי הנתיבות "דדווקא בנכנסים ויוצאים, שבכל יום ויום איכא נכנסים ויוצאים אחרים, לא מהני חזקה נגדם, דדמי לקוטרא [נזק של עשן, המבואר בסוגיא שגם אם כבר "החזיק" בנזק זה, ובא לגור בשכנותו אדם שניזוק מכך - חייב לסלק את הנזק, ויבואר להלן בסמוך] שיכול לומר סבור הייתי שאני יכול לקבל, ועכשיו איני יכול לקבל, משא"כ קול הפטיש אחד הוא מהני חזקה".

להלכה: מרן השו"ע חו"מ סי' קנו סעי' ב) פסק כשיטת הרמב"ם, שרק אם החזיק אינו יכול למחות בו על קול הפטיש, אבל לכתחילה יכול למחות בו שלא ירעיש. והרמ"א פסק כשאר רבותינו הראשונים, שאף לכתחילה אינו יכול למחות בו על קול הפטיש, כדבריו: "דכל מה שעושה בחנותו ובביתו, אפילו לכתחילה אינם יכולים למחות".

Question: An apartment in which there are those that get nervous from noise makers. Do they have a claim?

חשוקי חמד בבא בתרא דף כ עמוד ב

Rabbi Yitzchok Zilberstein

על איזה רעש יכולים השכנים למחות, ועל איזה רעש אי אפשר למחות

שאלה. שכנים הגרים בבנין משותף ובאמצע הלילה כל רעש קטן מפריע לשכנים, אפילו שרעש כזה אינו מפריע ביום, כדאמרינן ביומא (דף כ ע"ב) אמר רבי לוי מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום כדרך שנשמע בלילה, מפני גלגל חמה שמנסר ברקיע כחרש המנסר בארזים. [ועל פי זה יש מפרשים שפירשו, שלכך כשהשמש שוקעת קוראים לזה דימדומי חמה, שהשמש הולכת לידום, מלשון וידום השמש, שהשמש לא ניסרה ברקיע]. על איזה רעש יכולים השכנים למחות?

תשובה. כתב השו"ע (חו"מ סימן קנו ס"ב) חנות שבחצר יכולים השכנים למחות ולומר אין אנו יכולים לישון מקול הנכנסים ומקול היוצאים, אפילו אם החזיק לעשות כן, אבל אם החזיק לעשות קול בפטיש או בריחים, אין השכנים יכולים למחות. כלומר שלכתחילה יכולים למחות, גם בקול הפטיש, אבל אם החזיק אינם יכולים למחות, וכתב הרמ"א וי"א דכל מה שעושה בביתו, אפילו לכתחילה אינם יכולים למחות.

What is the difference between noise made by hammer that Maran writes if done for a while one can stay. But when a person has traffic coming there are no status quo?

ובסברת החילוק בין קול הנכנסים והיוצאים שיכול למחות, לבין קול הפטיש, שאינו יכול למחות, כתבו הפוסקים כמה תירוצים, ובנושאי כלים על השו"ע יש שלושה תירוצים.

א. הסמ"ע (סק"י) תירץ דקול הפטיש עושה בתוך ביתו או בחנותו, ולכן אין השכנים יכולים לעכב על מה שאדם עושה בביתו, משא"כ בקול הנכנסים והיוצאים, הקול נעשה בחצר המשותף לכולם.

The hammer is in ones house that one cannot complain about but the traffic is in driveway which is shared that one can complain about.

ב. הנתיבות (סק"א) כתב שתירוץ הסמ"ע אינו אלא לדעת הרמ"א שבקול הפטיש אינו יכול למחות כלל, אבל לדעת השו"ע שיכול למחות אלא שמועיל חזקה, ובקול הנכנסים והיוצאים אינו מועיל חזקה, הטעם הוא, דקול הפטיש בכל יום הוא אותו הרעש וע"כ שייכא ביה חזקה, משא"כ בקול הנכנסים והיוצאים שכל יום נכנסים אנשים אחרים והוא רעש שונה, ממילא לא שייכא ביה חזקה, ויכול לומר סבור הייתי שאני יכול לקבל ועכשיו איני יכול לקבל.

The hammer is the same sound, therefore one can get used to it. But the traffic everyday is different so one can say at this point I no longer can handle.

ג. הפתחי תשובה (סק"א) בשם החת"ס תירץ דקול הפטיש א"א למחות היות ואינו יכול להעביר את מקום היצור למקום אחר, וע"כ רשאי להכות בביתו, משא"כ קול הנכנסין והיוצאין שבאים לקנות אינו מוכרח למכור בביתו, כיון שיכול להוציא את כליו לשוק ולמכור שם, ועל פי זה כתב שהיכי שאינו יכול למכור בחוץ, אי אפשר למחות אף בחנות.

Since the hammer can only be done here he is allowed. But the store can be done elsewhere.

ויש להסתפק בכמה דברים המצויים הגורמים רעש ומפריעים לשכנים בלילה לישון.

Example:

חשוקי חמד בבא בתרא דף כ עמוד ב

משיכת חוטי כביסה בחצות הלילה כשהגלגלים חורקים

שאלה. האם מותר למשוך חוטי כביסה, בחצות הלילה, כאשר הגלגלת חורקת ומשמיעה קולות ומעירה את השכן?

תשובה. יש להסתפק האם גלגלת הכביסה שהיא עומדת מחוץ לבית, האם היא נחשבת כעושהו בתוך ביתו, או שנחשב שעושה זאת בחצר השותפים, ואם נאמר כהצד שחשיב כעושה זאת בחצר המשותף, א"כ יהיה תלוי בתירוצים דלעיל, שלסמ"ע שיכולים השכנים למחות במה שעושה בחצר, גם הכא יכולים למחות. אולם לחת"ס שכל דבר שאינו יכול לעשות במקום אחר, אי אפשר למחות גם הכא אינו יכול למחות.

והנה כתב השו"ע (חו"מ סימן קנה סעיף מא) כל דבר שידוע שאין המערער יכול לסבלו אעפ"י ששאר בני אדם סובלים אותו אין לו חזקה נגד מערער זה, עכ"ד. והנה כהיום כידוע הכל חולים אצל שינה, ומי שמתעורר כמה פעמים באמצע הלילה, למחרת ראשו יכאב עליו ולא ירגיש טוב. ומה שדברו הפוסקים שיכול לעשות בביתו רעש, אינו אלא בשעות המקובלות שאין בני אדם ישנים, אבל החורק בגלגליו בשעות שינה, נוסף על זה שעובר על 'ואהבת לרעך כמוך'. הרי זה גם בבחינת נזקי שכנים, והשכן יכול למחות בו שלא לעשות כן.